

kimondott, s hogy ezért egyáltalában érdemes lett volna jogegységi döntvényt hozni.

Talán nem egészen érdektelen, ha rámutatunk arra is, hogy az indokolásból ismertetett fejtegetések jogirodalmunkban sehol nem találunk visszhangra. Utalok e részben Kuncz idézett cikkében foglalt abszolút meggyőző és tárgyilagos fejtegetésekre. Nemcsak azért utalok erre teljes nyomatékkal, mert ennek a joganyagnak minden porcikáját ő ismeri legjobban, hanem azért is, mert tudvalevőleg ő a legintranzigensebb képviselője annak azi rányak, amely a legszélesebbkörű nyilvánosságot és kontrollt tartja helyénvalónak. A társasági érdekeknek a publicitással való összhangbahozatala, kétségtelenül a részvénytársaság és szövetkezet legnehezebb és legérzékenyebb problémája. E kérdésben világnézeti, gazdasági és rendszerbeli felfogások állnak egymással szemben, amelyekről itt nem akarunk bővebben megemlékezni. De egy bizonyos, hogy ezeket a manapság sajnos, politikummal telített kérdéseket nem szabad belevinni olyan anyagba, amelynél tételes jogszabályok alkalmazásának körét akarjuk megvonni. Egészen más kérdés az, miképen kell elkészíteni a nyilvános vállalatok számadásait, s hogy minő körben kell eleget tenni az ú. n. „Offenlegungspflichtnek“, minő eszközöket kell megadni a társasági hitelezőknek és részvényeseknek jogos érdekeik védelmében. Mindezek a kérdések épen ma vannak a legteljesebb forrongásban. De bárhogyan alakuljanak is ki, az az egy bizonyos, hogy ezeket az áramlatokat távol kell tartani, úgy az eseti, mint az elvi döntésektől, ha a jogszolgáltatást azon a magaslaton kívánjuk megtartani, amelyre mindig és mindannyian oly büszkeséggel tekintünk.

Az az aggodalom, amelynek a döntvény indokolása nyíltan is kifejezést ad, amikor a visszaélések lehetőségéről beszél, igen tiszteletreméltó és egyes, szörványos esetekben lehet, hogy indokolt is. De épen maga az indokolás mutat rá azokra az eszközökre, amelyekkel az igazgatóság visszaélései megelőzhetők, illetőleg megtorolhatók. Ezeket sem szabad tehát összetévesztünk a célkitűzésben szereplő jogkérdés anyagával.

Fokozatos felelősség és a gondatlanság foka. A tudomány és a joggyakorlat az S. T. 39. §-a alapján érvényesülő fokozatos felelősséget tárgyi, vagyis vétlen felelősségnek tekint. Ez a felfogás bizonyos mértékben helyes is, mert hiszen a kiadó, a nyomda, a S. T.-ben megállapított előfeltételek fennforgása esetén felelős az okozott kárért akkor is, ha őt a kár létrejöttével kapcsolatban szándékosság, vagy gondatlanság nem is terheli — vagyis, ha a károkozás terhére fel sem róható.

Mégis elhamarkodott dolog volna azt állítani, hogy a fokozatos felelősség tisztára vétlen felelősség és ennek következ-

tében a vétkességi elemek teljesen figyelmen kívül hagyhatók. A fokozatos felelősség nem sorozható be minden további megkülönböztetés nélkül a vétlen felelősség kategóriájába, mert valójában csak sui generis tárgyi felelősség, mely lényegesen különbözik a tárgyi felelősség eddig kiképzett homogén jellegű eseteitől.

A tárgyi felelősség többi eseteiben a vétkességi elem teljesen hiányzik a kártérítési kötelmet fakasztó tényállásból. A vétkességet pótolja az üzem veszélyes volta, terjedelme, a felek vagyoni viszonyainak egymásközi aránya, a méltányosság. A kártérítési kötelelem alapját képező szokásos tényállásból hiányzik tehát egy elem: a vétkesség és hogy mégis kártérítési kötelezettség származzék, kell, hogy ezt a hiányzó elemet pótolja a felsoroltak közül egy, vagy együtt kettő.

A fokozatos felelősség esetében is szükséges, hogy a hiányzó vétkességi elemet pótolja valami. A vétkességet pótló tényálladáki elem a bűncselekmény felforgását megállapító büntető ítélet. A kiadó és nyomda pozíciójában tehát tényleg nem szükséges, hogy szándékosság, vagy gondatlanság forogjon fenn. Kell azonban, hogy a szerző szándékos, vagy gondatlan cselekménye okozta legyen a kárt, mert szándékosság vagy gondatlanság nélkül a szerző ellen büntető ítélet nem hozható. Csak ha már a büntető ítélet meghozatott és ezzel közvetve beigazolást nyert az, hogy a szerzőt szándékosság, vagy gondatlanság terheli, akkor kapcsolódhatik be a fokozatos felelősség, mely a szerző tényének magánjogi következményeit áttolja a vétlen kiadóra és nyomdára is.

Amíg tényleges kárról van szó, addig nincs gyakorlati jelentősége annak, hogy a szerzőt a gondatlanság mily foka terheli, mert vagyoni kártérítés a tényleges kárért culpa levis esetén is jár, tehát mindegy, hogy a büntető ítélet alapját képező tényállásban a szerzőt terhelő gondatlanság mily foka szerepel. Egész más azonban a helyzet az elégtétel és az elmaradt haszon esetében. Az állandó gyakorlatot visszatükröző M. T. 1114. §-a szerint ugyanis elégtételnek csak szándékosság, vagy súlyos gondatlanság esetén van helye. Ugyanez a gyakorlati joghelyzet az elmaradt haszon megtérítését illetően is. Mi történik tehát akkor, ha a szerzőt, csak enyhe gondatlanság terheli? Büntetőítélet hozható ellene. Kérdéses viszont az, hogy a vétlen nyomda és kiadó a szerző enyhe gondatlansága esetén kötelezhető-e elégtétel fizetésére és az elmaradt haszon megtérítésére. A fokozatos felelősség a fentiek szerint nem annyit jelent, hogy a nyomda, vagy kiadó terhére a kártérítési kötelezettség megállapítható minden előfeltétel nélkül, ha büntetőítélet már van, hanem annyit jelent csupán és erre utal a „fokozatos” jelző is, hogy éppen oly mértékben felelős a nyomda és kiadó is, mint a szerző. Valójában tehát csupán a szerzőt terhelő kártérítési

kötelezettség tolatik át a kiadóra és nyomdára, ha tehát a szerző nem kötelezhető elégtételre, és az elmaradt haszon megtérítésére, akkor a kiadó és nyomda sem kötelezhető, mert a kártérítési kötelezettség mértéke az egyik fokozatból a másik fokozatra való áttolás során nem növekedhet, vagyis a kiadót és nyomdát nem terhelheti nagyobb terjedelmű kártérítési kötelezettség, mint a szerzőt. Amekkora a felelősség az elsőfokon, akkora marad a további fokokon is.

Ahogy *nemo plus juris ad alium transferre potest, quam ipse habet*, ép úgy senki sem lehet nagyobb mértékben felelős a kárért, mint az, aki a kárt maga okozta.

Végeredményben tehát a nyomdát és a kiadót terhelő fokozatos felelősség vélsen felelősség, mert nem szükséges a kártérítési kötelelem létrejöttéhez a kiadó és nyomda vétkessége. Kell azonban, hogy a szerző vétkes legyen, mert különben bűnösség hiányában a szerző ellen bűncselekményt megállapító büntető ítélet nem hozható, tehát a fokozatos felelősség sem állhat be.

Pusztán azonban az a tény, hogy a szerző ellen bűncselekményt megállapító ítélet hozott, nem jelenti azt, hogy a kiadó és nyomda vagyoni kártérítésre és elégtétel fizetésére kötelezendő, mert a fent kifejtettek szerint, ha a szerzőt csak enyhe gondatlanság terheli, akkor a kiadó és nyomda sem kötelezhető elégtétel fizetésére és az elmaradt haszon megtérítésére, mivel az ő felelősségük mértéke nem lehet nagyobb a szerző felelősségénél.

Dr. Weltner Andor.

ÜGYVÉDSÉG—JOGÉLET.

Dr. Pap József.

A budapesti ügyvédek népes családja — a legközelebbi és távolabbi rokonság: a felügyeleti hatóság, bíróságok és ügyészségek, az egyetem, a közjegyzői, a kereskedelmi és ipar — és a vidéki ügyvédi kamarák élénk részvételével — ünnepet ült 1935. december 7-én, amikor a kamara képviseleti közgyűlése tiszteletbeli elnökké választotta a család fejét, dr. Pap Józsefet.

A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel hozott határozata tulajdonképen nem volt egyéb, mint megerősítése annak a senki által kétségbe nem vont ténynek, hogy nem csak a budapesti, de az egész magyarországi ügyvédség szellemi vezére és látható feje ma is dr. Pap József.

A budapesti ügyvédi kamara 17 éven át annyi kötelességtudással, sikerrel betöltött elnöki székéből történt visszavonulása nem szakította meg azokat a kötelékeket, amelyek dr. Pap Józsefet nem csak időtartam tekinteté-